

8. Pierre Trudelle. Réforme LMD des études de kinésithérapie en France. URL: http://www.actukine.com/author/Pierre-Trudelle/?start_liste=20 [in English].

ИННОВАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ФИЗИЧЕСКИХ ТЕРАПЕВТОВ В РАМКАХ ПРОЕКТА ЕС ЭРАЗМУС+

Брижатая Ирина Анатольевна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры физиотерапии, эрготерапии и спортивной медицины
Сумской государственной университет

В статье охарактеризована инновационная профессиональная направленность подготовки будущих физических терапевтов в рамках проекта ЕС Эразмус + в условиях Сумского государственного университета, где благодаря европейской программе обновляется содержание образовательной программы подготовки физиотерапевтов, начинается использование интерактивных технологий и виртуальной реальности.

Ключевые слова: специалист физической терапии, инновационная подготовка, интерактивные технологии, Эразмус +.

Отримано редакцією: 10.10.2019 р.

УДК 373.5.091.313:373.5.048:331.548

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-3-41-113-121

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННІ ПРОФЕСІЙНОЮ ОРІЄНТАЦІЄЮ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Зайцева Ольга Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: olga.urol@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6945-3102

Мичка Діана Володимирівна

магістрантка
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: SOVKA1976@gmail.com

У статті розглянуто проблему управління профорієнтаційною роботою учнів на засадах проектних технологій. Проаналізовано можливості індивідуальних і колективних проектів як засобу стимулювання пізнавальної активності та самостійності школярів у професійному самовизначенні. Розроблений освітній проект «Я і моє професійне майбутнє» та механізм його реалізації на різних рівнях управління профорієнтаційною роботою в закладах загальної середньої освіти, що сприяє оптимізації цього процесу та підготовці учнів до професійної кар'єри.

Ключові слова: професійна орієнтація, професійне самовизначення, індивідуальний проект, колективний проект, професійна кар'єра.

Постановка проблеми. Підготовка учнів до обґрунтованого вибору професії – важливе соціально-педагогічне завдання закладу загальної середньої освіти. Адекватне професійне самовизначення є неодмінною умовою досягнення успіху в трудовій діяльності, задоволення від її виконання та просування в професії, підготовки функціонально грамотних, професійно мобільних фахівців, здатних успішно адаптуватися до соціально-економічного та професійно-виробничого середовища, що швидко змінюється [1].

Профорієнтаційна робота покликана задовольнити потреби учнівської молоді в професійному самовизначенні та підготовці їх до професійної кар'єри. Водночас наявні істотні недоліки в її організації: формальне проведення, яке обмежує можливості вільного вибору змісту, форм та сучасних технологій; соціально-професійна апатія, яка є результатом низької професійної поінформованості, неврахування рівня підготовки, здібностей, потреб, інтересів учнів, їх неспроможності самостійно змодельовати своє професійне майбутнє, що свідчить про необхідність оптимізації управління профорієнтаційним процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка останніх сучасних досліджень

Т. Бобко, М. Коляновської, О. Моріна, А. Назарчука, В. Туляєва, М. Шабдінова присвячена аналізу особливостей здійснення профорієнтаційної роботи, використання ефективних профорієнтаційних технологій при підготовці школярів до професійного самовизначення. У дослідженнях О. Пехоти, А. Кієнко, М. Барської розкрито сутність, види та особливості проєктів. Спроби розгляду профорієнтації з позиції управління викладені у роботах В. Вітінюша, Г. Бажутіна, Є. Клімова, В. Кузьміна, Є. Павлютенкова, С. Чистякової. Однак, незважаючи на широке відображення питання в науковій літературі, проблема реалізації проєктних технологій в управлінні профорієнтаційною роботою в закладах загальної середньої освіти досліджена недостатньо системно.

Мета статті: розкрити сутність та обґрунтувати зміст ефективного управління профорієнтаційною роботою на засадах проєктних технологій у закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Вибір професії – один з головних життєвих виборів, що здійснюються людиною в юному віці, адже, обираючи професію, вона вибирає й спосіб життя. Стадія вибору повинна завершитися формуванням достатньо чіткого уявлення про ту професійну діяльність, якій молода людина планує себе присвятити в майбутньому.

Щоб зробити правильний професійний вибір, необхідно не тільки знати найбільш популярні на сьогоднішній день професії, а й уявляти, які вимоги висуває професія до людини, вивчити самого себе й усвідомити ставлення до передбачуваного вибору. І чим раніше починається цілеспрямована робота з розвитку готовності до усвідомленого вибору професії, тим вона буде ефективнішою.

Реалізація в закладах загальної середньої освіти програм початкової, середньої та повної загальної середньої освіти становить безперервний процес ступеневого сходження до професійного самовизначення випускника як особистості творчої, ініціативної, компетентної в питаннях адаптації до нестабільних соціально-економічних умов сучасного життя.

Освітня програма початкової загальної освіти спрямована на формування загальної культури учнів, їх соціальний, особистісний і пізнавальний розвиток, створення основи для самостійної навчальної діяльності, що забезпечує соціальну успішність, розвиток творчих здібностей, саморозвиток і самовдосконалення, збереження й зміцнення здоров'я учнів.

Зміст освіти на другому ступені (середня школа) створює умови для підготовки учнів до вибору профілю подальшої освіти. Активна проєктна діяльність, участь в інтелектуальних і творчих конкурсах є пріоритетними в організації освітнього процесу, серед яких є класи з поглибленим змістом освіти.

У старшій (профільній) школі в основному реалізуються освітні програми профільного навчання за такими напрямками: фізико-математичний, хіміко-біологічний, соціально-економічний, гуманітарний.

Відповідно, з позиції професійної орієнтації: I. Початковий (пропедевтичний) етап: дошкільний вік, 1–4 класи. Результатом його є сформоване позитивне ставлення до себе, суспільства, праці, професійної діяльності і навколишнього середовища.

II. Пізнавально-пошуковий етап професійної орієнтації: 5–7 класи. Результат – вибір напрямку (профілю) продовження освіти в старших класах та підведення до вибору відповідної сфери самореалізації.

III. Базовий (визначальний) етап: 8–9 (8–11) класи. Результатом є сформованість особистісно значущого сенсу вибору професії, стійкої професійної спрямованості (професійних намірів, планів оволодіння професією, професійної перспективи) [2].

Для того, щоб вибір професії був свідомим і вільним, педагогу (психологу) в проведенні профорієнтаційної роботи необхідно враховувати принаймні три фактори:

- поінформованість (орієнтування) школярів про світ професій;
- знання своїх особистісних можливостей;
- уміння співвідносити особистісні характеристики (професійно важливі якості) з вимогами професії або спеціальності.

На нашу думку, реалізація цих завдань засобами проєктної технології в середній та

старшій (профільній) школі має такі орієнтири: у 8–9 класах основне – навчити аналізу професії, діагностування своїх професійних інтересів і здібностей, побудови плану професійної освіти і працевлаштування, формування усвідомлення про професійні наміри. Надалі, в 10–11 класах учні повинні навчитися уточнювати й корегувати свої професійні наміри, здійснювати пошук і аналіз інформації про ринок праці, шляхи професійної освіти і працевлаштування.

У результаті має бути сформованою готовність до продовження навчання в системі безперервної професійної освіти і просування в діловій кар'єрі, свідоме ставлення до значення вибору професії в житті людини та суспільства: суть і етапи професійного самовизначення; ситуація вибору професії «хочу – можу – треба»; можливі наслідки неправильного вибору професії для людини та суспільства; типові помилки при виборі професії; основні правила вибору професії; життєві цінності, сенс і мета життя; професійні здібності й можливості: тут учні відображають результати попередньої діагностики таких своїх професійно важливих характеристик, як професійні інтереси та схильності, темперамент, характер, воля, уява, увага, пам'ять, мислення, тип особи, стан здоров'я, рівень самооцінки; моя майбутня професія і кар'єра: передбачувана професія, мотиви вибору професії: хто зробив найбільший вплив, ступінь своєї придатності до неї, узгодженість професійних намірів із батьками, спосіб її освоєння, перспектива професійного зростання, передбачуваний заробіток.

Метод проєктів у організації й управлінні профорієнтаційною роботою з учнями може реалізуватися в освітньому процесі як індивідуальне завдання (індивідуальний проєкт) і як групова робота (груповий проєкт).

При організації роботи над груповим проєктом треба пам'ятати про основну особливість цього методу: кінцевим результатом має стати реальний (а не уявний) продукт. Тобто проєкт – це не імітація дії, не пошук можливого рішення, а сама дія, саме рішення. Тому зусилля учнів повинні бути спрямовані на збір, аналіз, обробку профорієнтаційної інформації з урахуванням реального стану на ринку праці в конкретному економічному регіоні, певній галузі промисловості, соціальній сфері чи в цілому по країні та базуватись на нормах законодавства [3].

Без сумніву, в групі має бути розподіл функцій, кожен член групи повинен відповідати за певну частину роботи, але репрезентувати, захищати спільний проєкт повинен уміти кожен із членів групи. Ця вимога змусить усіх членів групи знати всі деталі проєкту, розуміти сутність дій та рішень, забезпечить ефективну взаємодію.

Важливою в цій методиці виховання є роль керівника проєкту (педагога, психолога). Він не тільки дає завдання й оцінює результат, а має бути й компетентним консультантом. Від того, наскільки чітко він сформулює мету проєкту й уявляє шляхи її досягнення, залежить робота учнів. Спільне виявлення помилок, накреслення шляхів їх усунення допоможе школярам досягти вагомого результату в дослідженні професії, зробить метод проєктів дійсно методом, що забезпечить активізацію їхнього професійного самовизначення.

На думку Н. Морзе, за умови реалізації проєктної діяльності акцент переноситься на самостійну активну навчальну пізнавальну діяльність учнів. Педагог здійснює лише підтримку цієї діяльності, тобто забезпечує матеріалами і опосередковано управляє нею, ставлячи перед учнями відповідні проблеми. Така модель профорієнтаційної роботи має назву «навчання, в центрі якого перебуває учень», оскільки педагог перестає бути виключним центром навчання, джерелом знань та інформації, а процес навчання базується на співробітництві й продуктивному спілкуванні учнів, спрямованому на спільне розв'язання чітко окреслених проблем [4].

Як зазначає С. Сисоєва, технологія діяльності педагога зі створення освітнього профорієнтаційного проєкту здійснюється в чотири етапи:

- етап стратегічного прогнозування;
- етап моделювання;
- етап планування;
- етап визначення ефективності (оцінки як самої діяльності так і якості самого результату) [4].

На нашу думку, етапами роботи у процесі проектування, які найбільш повно розкривають зміст діяльності як педагога, так і учнів, є:

Пошуковий. Діяльність педагога: визначає тематичне поле проєктів; мотивує учнів; пропонує схеми аналізу потреб; спостерігає і допомагає сформулювати проблему; консультує при постановці мети, за потреби корегує її.

Діяльність учня: обговорює теми проєктів. Визначає свої потреби, приймає рішення вибору теми проєкту, аргументує свій вибір; шукає суперечності; висуває та формулює (можливо, за допомогою педагога) проблему; формулює мету проєкту.

Організаційний. Діяльність педагога: визначає масштаби проєктної діяльності. Розраховує термін виконання проєкту. Формує групи. Визначає форми і методи управління та контролю. Координує роботу, консультує учнів.

Діяльність учня: обирає групу. Визначає свою роль у проєкті. Розподіляє обов'язки в групі. Визначає етапи роботи. Складає план та графік діяльності. Планує інформаційний пошук, джерела інформації.

Аналітичний. Діяльність педагога: спрямовує пошук інформації учнями. Пропонує варіанти й способи зберігання, систематизації інформації. Організує процес та аналіз альтернативних рішень. Допомагає уточнити мету. Організує контроль розробленого плану діяльності та ресурсів. Обговорює спосіб та критерії оцінювання проєкту.

Діяльність учня: аналізує проблему, мету, способи її досягнення. Здійснює пошук, збір, систематизацію та аналіз інформації. Вступає в комунікативні відносини з метою одержання інформації. Здійснює вибір. Планує свою діяльність. Оцінює ресурси. Уявляє свою діяльність. Здійснює оцінювання (самооцінювання) результатів.

Технологічний. Діяльність педагога: спостерігає, консультує та допомагає за необхідності. Контролює дотримання правил безпеки. Стежить за дотриманням часових рамок кожного етапу діяльності.

Діяльність учня: виконує заплановані дії самостійно. Здійснює поточний само-взаємоконтроль. За необхідності консультується з учителем (експертом). Отримує запланований продукт проєкту.

Репрезентаційний. Діяльність педагога: консультує учнів. Організує репрезентацію. Виступає як експерт. Перевіряє звіт.

Діяльність учня: обирає форму презентації. Готує презентацію, документальний звіт. Здійснює презентацію проєкту. Виступає як експерт.

Контрольно-оцінювальний. Діяльність педагога: контролює просування учнів у проєкті. Створює умови для рефлексії. Оцінює змістову частину проєктів, якість отриманого продукту, репрезентацію проєкту. Організовує обговорення підсумків роботи над проєктом.

Діяльність учня: контролює просування в проєкті. Здійснює оцінювання, репрезентацію проєкту в межах своєї (іншої) групи. Обговорює підсумки. Визначає індивідуальні досягнення. Аналізує причини успіху.

За участі заступника директора з виховної роботи Путивльської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 1 імені Радіка Руднева Новікової Наталі Володимирівни нами розроблено освітній проєкт «Я і моє професійне майбутнє».

Актуальність проєкту зумовлена необхідністю організувати системну роботу з соціально-професійного самовизначення старшокласників із урахуванням їх вікових і психічних особливостей, яка забезпечить успішну соціальну адаптацію випускників у суспільстві.

Освітній проєкт «Я і моє професійне майбутнє» спрямований на створення цілісного освітньо-виховного процесу в закладі загальної середньої освіти типу ліцею, гімназії, здатного допомогти учням дослідити наявність і спрямованість своїх професійних інтересів і схильностей, особистісних і ділових якостей, необхідних для оволодіння певною сферою професійної праці; інформувати їх про зміст та умови праці в професії, що їх зацікавила; ознайомити з правилами прийняття рішення щодо вибору подальшого професійного шляху.

Робота в зазначеному напрямі надасть можливість учням свідомо й самостійно зробити

свій професійний вибір.

Напрямок проекту: професійне виховання учнів – значення правильного вибору професії в житті людини та суспільства; виявлення в учнів готовності до професійного самовизначення.

Термінологія проекту: поняття «професія», «спеціальність», «посада»; сфери праці та галузі економіки; класифікація професій, формула професії; сучасний ринок праці; типи професій: «Людина–природа», «Людина–техніка», «Людина–знакова система», «Людина–людина», «Людина–художній образ», «самовизначення», «професійна кар'єра».

Уміння аналізувати зміст професій, оцінювати свої професійні можливості та на цій основі здійснювати життєвий і професійний вибір – одна з **ключових компетенцій** учнів як учасників проекту.

Мета проекту – сприяння формуванню в старшокласників стійкої потреби в саморозвитку та соціально-професійній самореалізації на основі самопізнання, самоосвіти і самовиховання.

Завдання проекту:

- Створити максимально можливі умови самодіяльності старшокласника: він сам діагностує й аналізує особистісні психофізіологічні характеристики, виявляє схильності до тих чи інших видів професійної діяльності.

- Під час виконання дослідних і проектних завдань розвивати самосвідомість учнів, формувати систему професійно значущих цінностей і на їх основі побудувати «ідеальний образ» професіонала.

- Ознайомити з етапами становлення професійної діяльності, з джерелами інформації про майбутню професію.

- Допомогти випускникам змодельовати своє майбутнє.

Зміст проекту. Соціокультурні та економічні зміни в суспільстві вимагають використання в освітньому процесі таких способів організації освіти й виховання учнів, які націлені на формування способів розумової діяльності, навичок вирішення проблемних ситуацій, розвиток у них творчої ініціативи. Сучасний стан освіти диктує необхідність залучення учнів до дослідницької та проектної діяльності, оскільки за цих умов в учнів формуються здібності до самостійного мислення, вміння аналізувати, здобувати й застосовувати знання, висувати гіпотези, планувати дії, співпрацювати в різноманітних за складом групах, здійснювати самоаналіз та самооцінку.

Освітній процес закладу загальної середньої освіти типу ліцею, гімназії – це можливість для будь-якого учня проявити себе як грамотного дослідника і цілеспрямованого творця, здатного подолати будь-які перешкоди заради відкриття нових перспектив, нових горизонтів, незвичних точок зору, що допоможе наблизитися до усвідомлення різноманіття життя у всіх його формах і сферах, виховати в собі повагу до знань і уявлень іншої людини.

Механізм реалізації запропонованого проекту складається з декількох етапів:

- розвиток уявлень і понять, пов'язаних із професіями, в процесі навчання;
- розвиток умінь виділяти професійно важливі якості, що пред'являє професія до людини;

- активізація самопізнання і саморозвитку;

- самовизначення відносно обраного профілю навчання і майбутньої професії;

- розвиток уявлень про професійну освіту.

Умови успішного соціально-професійного самовизначення:

- забезпечення залучення учнів до реальних соціальних відносин, що формує у них особистісне ставлення до діяльності;

- самореалізація учнів у процесі соціальної взаємодії, що передбачає надання можливості найбільш повно розкрити себе у відносинах з оточенням;

- усвідомлення мети і значення обраної діяльності для особистісного саморозвитку;

- наявність чітких і ясних перспектив (близьких і далеких) діяльності;

- використання активних форм організації навчальної та виховної діяльності старшокласників.

В умовах старшої (профільної) школи вибір майбутньої професії починається з вибору профілю навчання. І саме успішність учня в опануванні профільних предметів стає головним орієнтиром його готовності до здобуття вищої професійної освіти.

З урахуванням інтересів, здібностей і нахилів для учнів 8–11-х класів пропонуються чотири основні напрями освітньо-виховної діяльності: студія інженерної культури, студія економіко-правової грамотності, студія мовної грамотності та студія природничо-наукової культури. Навчальні та виховні плани розроблені відповідно до намірів учнів щодо продовження освіти, зокрема на факультетах професійної та технологічної освіти, філології та історії, природничої та фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Студія інженерної культури – асоціація класів фізико-математичного профілю з поглибленим вивченням математики та фізики. Поглиблений рівень навчання і виховання в рамках запропонованого напрямку передбачає діяльність як у ліцеї, так і за його межами. Авторські розробки педагогів пропонують широкі можливості для розуміння законів логіки, освоєння фізичного світу, формування інформаційної культури людини.

Студія економіко-правової грамотності містить класи соціально-економічного профілю, в яких особлива увага приділяється вивченню таких предметів, як математика, суспільствознавство, економіка. Освітні й інформаційні технології допомагають старшокласникам орієнтуватися в нових соціально-економічних обставинах життя молоді та формують основу грамотного співіснування в правовому полі сучасного суспільства.

Студія мовної грамотності охоплює класи гуманітарного профілю, в яких поглиблено вивчаються рідна мова та література, народознавство, іноземна мова й зарубіжна література. Мовна культура є показником ефективної комунікації, потужним засобом формування національної самосвідомості молоді людини. Вільне володіння іноземною мовою долучає до розуміння європейських цінностей, культури інших народів.

Студія природничо-наукової культури – це класи хіміко-біологічного спрямування, де профільними предметами є хімія та біологія. Широка теоретична й практична діяльність відкриває перед учнями все багатство й красу навколишнього світу та наближає до розуміння основних законів живої природи.

Таким чином, освітній проєкт «Я і моє професійне майбутнє» складається з чотирьох частин, які можна розглядати як самостійні проєкти.

Цільова аудиторія проєкту: учні старшої школи, які поглиблено вивчають вказані освітні галузі; цікавляться технікою, інженерними, природничими та гуманітарними дисциплінами; люблять рідну мову, шанують українську історію, культуру, традиції; прагнуть до європейських цінностей, активно вивчають іноземні мови; орієнтовані на професії в названих сферах діяльності й отримання освіти в закладах професійної освіти різних рівнів відповідного профілю.

Основні заходи в рамках проєкту:

- освітні екскурсії в цехи виробничих та сільськогосподарських підприємств, фірм, в лабораторії науково-дослідних установ, ПТНЗ, ЗВО (за профілем);
- освітні екскурсії за профілем в музеї;
- показ кінофільмів, відео фрагментів;
- лекції;
- презентація та обговорення проєктів на науково-практичних конференціях МАН: «Старт в науку», «Шлях до успіху», «До вершин знань».

Для учнів, орієнтованих на проєктний характер роботи, практичний блок включає в себе:

- аналітичну діяльність – робота з бібліотечним фондом, інтернет-ресурсами, екскурсії на підприємства, установи, навчальні заклади, організації;
- проєктну діяльність – безпосередня робота від висунення ідеї до оформлення її в проєкт;
- репрезентаційну діяльність – підготовка представлення ідей і проєктів, їх

репрезентація;

– рефлексію за підсумками репрезентації проєкту.

Очікувані результати. Учні повинні мати уявлення:

- про сенс і значення праці в житті людини й суспільства;
- про сучасні форми та методи організації праці;
- про сутність господарського механізму в умовах ринкових відносин;
- про підприємництво;
- про ринок праці;
- про соціальну значущість своєї майбутньої професії.

Проєкт орієнтований на індивідуалізацію діяльності учнів і їх соціалізацію з урахуванням реальних потреб ринку праці.

Проєкт має практико-орієнтований характер і передбачає:

- освоєння проєктно-дослідницьких і комунікативних методів;
- особистісну орієнтацію через проєктування індивідуальних освітніх траєкторій;
- формування здібностей і компетентностей, необхідних для продовження освіти у відповідній сфері професійної освіти.

У процесі самостійної та колективної діяльності в учнів будуть формуватися мобільність, рішучість, відповідальність, здатність засвоювати й застосовувати знання в незнайомих ситуаціях, активно діяти, вибудовувати комунікацію з іншими людьми і кооперувати ресурси для досягнення загальних цілей [5].

Участь у проєкті передбачає і стимулює застосування сучасних технічних засобів, таких як комп'ютери, відеотехніка, інтернет, мультимедійні програми та спеціальне програмне забезпечення.

Максимальна віддача від роботи досягається в разі широкого використання сучасних інтерактивних форм виховання (включаючи рольові ігри, роботу в малих групах, комп'ютерне моделювання та ін.).

Завершується проєкт моделюванням своїх майбутніх професій. Ми вважаємо найбільш доцільною структуру моделювання на основі професіографічної інформації [6; 7]:

1. Загальні відомості про професію (назва професії, спеціальності); потреба у представниках професії, перспективи її розвитку, суспільне значення; місце певної професії серед інших професій (престиж, зв'язок з іншими професіями).

2. Зміст та умови праці за професією: вид праці; предмет і продукт праці; знання і вміння, необхідні для виконання роботи (загальноосвітні, спеціальні); характер роботи (індивідуальний, бригадний тощо); умови праці (кліматичні фактори, санітарно-гігієнічні умови, режим праці і відпочинку, несприятливі фактори); професійні обов'язки.

3. Людина в процесі праці: привабливі сторони праці й труднощі (рівень відповідальності, елементи творчості тощо); вимоги до здоров'я (фізичних даних, психіки); медичні та психологічні протипоказання.

4. Соціально-економічна характеристика: система професійної підготовки та професійного зростання, найближчі професійні навчальні заклади; система оплати праці, соціальне забезпечення; регіональна потреба у кадрах (поточна і перспективна); споріднені професії, швидкість кар'єрного зростання.

Проєкт, спрямований на формування професійного самовизначення учнів та підготовки їх до професійної кар'єри, триває протягом навчального року його реалізація допоможе зробити освітньо-виховний процес у закладі загальної середньої освіти (ліцеї, гімназії) більш змістовним і плідним, а учні зможуть зробити усвідомлений вибір майбутньої професії.

Висновок. Профорієнтація як наукове управління процесом професійного самовизначення учнів повинна пронизувати весь термін їх навчання в закладі загальної середньої освіти. Така підготовка має здійснюватися послідовно й безперервно.

Запровадження проєктної технології сприятиме оптимізації стилю й методів управління профорієнтацією на різних рівнях та етапах, створенню умов, які допоможуть учням розкрити здібності, потенційні можливості, оцінити інтереси, професійно важливі якості, що необхідні

для оволодіння певною сферою професійної праці; стимулюватиме процес моделювання професійного майбутнього та забезпечить можливість свідомо й самостійно зробити свій професійний вибір.

Перспективами подальших розвідок з окресленого напрямку вважаємо розроблення моделі організації профорієнтаційної роботи та управління нею на засадах проєктних технологій та її впровадження в освітній процес сучасного закладу загальної середньої освіти.

Список використаної літератури

1. Концепція державної системи професійної орієнтації населення: проблема, на розв'язання якої спрямована Концепція: затв. постановою Каб. Міністрів України від 17 верес. 2008 р. № 842. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2009. № 1/2. С. 3–5.
2. Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається. *Інформаційний збірник Міністерства Освіти України*. К., 1995. № 15. С. 2–7.
3. Бондар О Управління профорієнтаційною діяльністю. *Директор школи*. 2014. № 13–14. С. 21–24.
4. Сисоєва С. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проєктів. *Неперервна професійна освіта: теорія і методика*. 2012. Вип. 1 (5). 230 с.
5. Никонович Е., Трунова И. Образовательный проект «Формирование профессиональных ориентиров учащихся». *Наука и образование: новое время: сборник научных трудов I Международной конференции «Слагаемые педагогической практики»* (г. Чебоксары, 2015). С. 272–282.
6. Барабаш Ю., Позінкевич Р. Психолого-педагогічні основи вибору професії: навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. 201 с.
7. Габітько М. Педагогічне проєктування в процесі особистісно-орієнтованої професійної підготовки. *Освіта і управління*. 2014. № 2. С. 121–126.

PROJECT TECHNOLOGIES IN ORGANISING AND MANAGING PUPILS PROFESSIONAL ORIENTING IN THE GENERAL SECONDARY EDUCATION ESTABLISHMENTS

Zaitseva Olha

candidate of Pedagogical Sciences, assistant professor pedagogical and education management chair
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Mychka Diana

master undergraduate
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

The article focuses on organizing and managing pupils professional orienting on the grounds of project technologies which promote optimizing the process at the general secondary education institutions.

Introduction. Professional orientation work in general secondary education institutions is aimed at meeting the pupils' requirements in their professional self-determination and in preparing them for the professional career. At the same time, there are significant shortcomings in organizing it: formal management, which limits the ability to freely choose the content, forms and modern technologies; socio-professional apathy as the result of low professional awareness, neglecting the level of training, abilities, needs, interests of pupils, their inability to model their professional future independently, which indicates the need to optimize the management of this process.

Purpose. To reveal the essence and to substantiate the content of effective managing the professional orientation on the basis of project technologies in general secondary education institutions.

Methods. Method of system and structure analysis of scientific literature, synthesis, classification, systematization, generalization.

Results. The educational project «Me and my professional future» was developed and the mechanism for its implementing at different levels of management of the professional orientation in general secondary education institutions.

Originality. The content of the concept of «professional orientation work» as a theoretical basis of the study was clarified, the content of the project and the mechanism of its realization were substantiated and these ensure optimization of management of the process in the general secondary education institutions.

Conclusion. *Introducing project technology will help to optimize the style and methods of the professional orientation in general secondary education institutions at different levels, to create conditions that will help students to discover the abilities, potentials, evaluate interests, professionally important qualities necessary for mastering a certain area of the professional activity; will stimulate the process of modelling the professional future and provide the opportunity to make conscious and independent choice.*

The possible prospects for the further exploration in the outlined direction can be seen in developing a model of organising and managing the professional orientation on the basis of the project technologies and introducing it into the educational process of the modern institution of general secondary education.

Key words: *professional orientation, professional self-determination, individual project, team project, professional career.*

References

1. Kontseptsiiia derzhavnoi systemy profesiinoi oriiientatsii naselennia: problema, na rozv'iazannia yakoi spriamovana Kontseptsiiia: zatv. postanovoiu Kab. Ministriv Ukrainy vid 17 veres. 2008 r. № 842. (2009) Trudova pidhotovka v zakladyakh osvity. 1/2. 3–5 [in Ukrainian].
2. Polozhennia pro profesiinu oriiientatsiiu molodi, yaka navchaetsia. Informatsiinyi zbirnyk Ministerstva Osvity Ukrainy (1995). K. 15. 2–7 [in Ukrainian].
3. Bondar, O. (2014) Upravlinnia proforiiientatsiinoiu diialnistiu. Dyrektor shkoly. 13–14. 21–24 [in Ukrainian].
4. Sysoieva, S. (2012) Osobystisno-oriiientovani pedahohichni tekhnolohii: metod proektiv. Neperervna profesiina osvita: teoriia i metodyka. 1 (5). 230 [in Ukrainian].
5. Nykonovych, E., Trunova Y. (2015) Obrazovatelnyi proekt «Formyrovanye professyonalnykh oryentyrov uchashchysia». Nauka y obrazovanye: novoe vremia: sbornik nauchnykh trudov I Mezhdunarodnoi konferentsyy «Slahaemye pedahohycheskoj praktyky» Cheboksagy. 272–282 [in Russian].
6. Barabash, Yu., Pozinkevych, R. (2003) Psykholoho-pedahohichni osnovy vyboru profesii: navch. posib. Luts'k: RVV «Vezha» Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky. 201 [in Ukrainian].
7. Habitko, M. (2014) Pedahohichne proektuvannia v protsesi osobystisno-oriiientovanoi profesiinoi pidhotovky. Osvita i upravlinnia. 2. 121–126 [in Ukrainian].

ПРОЕКТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОРГАНИЗАЦИИ И УПРАВЛЕНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИЕЙ УЧАЩИХСЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Зайцева Ольга Николаевна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики и менеджмента образования
Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

Мичка Диана Владимировна

магистрантка

Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье рассмотрена проблема управления профориентационной работой учащихся на основе проектных технологий. Анализируются возможности индивидуальных и коллективных проектов как средства стимулирования познавательной активности и самостоятельности школьников в профессиональном самоопределении. Разработан образовательный проект «Я и мое профессиональное будущее» и механизм его реализации на разных уровнях управления профориентационной работой в учреждениях общего среднего образования, что способствует оптимизации этого процесса и подготовке школьников к профессиональной карьере.

Ключевые слова: *профессиональная ориентация, профессиональное самоопределение, индивидуальный проект, коллективный проект, профессиональная карьера.*

Отримано редакцією: 04.10.2019 року